

Алекс Болдин

Просякът

Лошо е ако кихнеш и се окаже, че няма кой да ти каже „Наздраве!“. Още по-лошо е ако го закъсаш и се случи да те ограби не кой да е а свой човек, роднина.

Това си мислех веднъж, когато шляейки се по Стария пазар пресмятах наум дали ще ми стигнат стотинките за един хляб и една бира. Тези не съвсем положителни мисли ми навея бродещата слаба и прегърбена фигура на моя съсед от третия етаж, дядо Райчо. Появата му като нов обитател на жилищния вход в старата ни кооперация бе неочаквана, както и бе неочаквано действието на предишния обитател на апартамента, Игнат.

Всички знаеха, че нещата между Игнат и половинката му не вървяха добре. Никой обаче не допусна, че Игнат ще продаде жилището си и ще изчезне от града. Всичко се случи, както обичаше да казва нашият бележит съгражданин и вече покойник Тошо Милионера, за време „аламинут“. Имаше някакви мебели, вехти и изпочупени които Игнат продаде или замени за няколко водки „Селект“. Целият вход изслуша с клюкарско любопитство среднощния скандал който Игнат вдигна като за последно на възлюбената си. На сутринта едно товарно такси отведе конфликтното семейство незнайно накъде. След няколко часа друго товарно такси спря пред входа и за време „аламинут“ беше стоварен друг комплект овехтели и изпочупени мебели заедно с новия обитател на апартамента, дядо Райчо.

Любопитните жители на старата кооперация поогледаха и поодумаха новия съкооператор само колкото да регистрират стандартния човешки и клюкарски интерес и с това събитие то бе забравено. Нещата си тръгнаха пак по старото русло, сиреч в борба за хляба и сиренето, защото цената на тока пак се беше вдигнала и новата инфлационна вълна ръмжеше с жестоко озлобление към все още живите пенсионери.

Дядо Райчо, впрочем, нямаше въобще вид на дядо. Беше винаги гладко обръснат, чисто и спретнато облечен. Дори понякога слагаше вратовръзка, което пък навяваше мисълта за бивше високо социално положение. Той обичаше да се разхожда, отначало из квартала и Стария пазар, а сетне из центъра на града. Като че ли всичките му занимания се състояха в тези всекидневни разходки. Човек можеше да го срещне на най-невероятни места. Беше тих, мълчалив. Рядко говореше, само ако се случеше да попита за нещо, което нямаше как да научи от разходките. Никой не го посещаваше. Някой пусна слуха, че има две дъщери, но за три години никой не видя тези негови дъщери.

Беше един самотен, изоставен и странен старец. Странността му се

изразяваше в затвореността на характера и неочакваните реакции когато някой го заговореше. На въпросите на питащите отговаряше кратко, едностранно и пак млъкваше.

Все пак един или двама обитатели на кооперацията успяха да се сближат с него. Това беше Джовани, безработният и отвеян ерген от петия етаж. Възрастната и приказлива баба Зоя от първия етаж пък видя в него умния и интелигентен човек. Заговаряше го при всяка среща и дядо Райчо, ни в клин ни в ръкав, трябваше да отговаря по някакъв свой оригинален начин. Разговорите между двамата обаче бе истинско шоу. Шоуто се състоеше във факта, че и двамата бяха малко глухи. Единият питаше за едно, а другия разбираше съвсем друго. Естествено отговорът се оформяше в духа на разгаданата мисъл. Както и да е, тези старчески курсури са така разпространени, че едва ли някой им обръщаше внимание.

Пръв Джовани пусна слуха, че на дядо Райчо му „хлопа дъската“. Бил го обвинил, че му е откраднал пет лева. Дали беше вярно? Не зная, но Джовани при своята безработица и гладория би се зарадвал не само на пет, но и на един лев. Някои мошеници окрадоха държавата за милиони, а дядо Райчо окрали с пет лева, смешно нали? На последния обаче не беше никак смешно, защото когато съзреше Джовани отдалеч, минаваше на другия тротоар или просто заобикаляше кооперацията за да не се срещнат. Така че сближението между двамата премина в негласна вражда. Оня слух за „хлопашата дъска“ обаче си остана. Не само си остана, но се и засили.

Мирното и кротко присъствие на дядо Райчо доби след време интересен и цветист оттенък. На третата година от заселването си в кооперацията старецът се превърна в контактна личност. Тая контактност се прояви в една жалка и презряна от хората форма. Неусетно, никой не разбра как и защо, бай Райчо започна да проси...

Сутрин или вечер, на входната врата на някой от кооператорите, се позвъняваше. Гостът обикновено се оказваше дядо Райчо, пристъпящ смутено от крак на крак с чинийка в ръка.

„Може ли да ми сипете малко супичка, ако обичате?“

Това беше стандартният му въпрос. Кооператорите, още по-притеснени от него, вземаха чинийката и я пълнеха с храна, кой каквото имаше. Всичките, до един, макар и бедни хорица бяха състрадателни и му даваха храна със съжаление и от сърце. Той не забравяше да поблагодари. Дори го правеше много изразително с подчертана любезност.

След време някои от тях започнаха да му отказват и хлопват вратата. Само баба Зоя и пенсионираната прокурорка от четвъртия етаж не го

отблъскваха. Прокурорката дори слагаше по цяла тенджера супа да готви специално за него. Тя получаваше висока пенсия и не се скъпеше да го храни. Децата и внуците и бяха далеч и нуждата да се грижи за някого беше повече от актуална. Баба Зоя пък с милостивото си сърце дори ходеше до бедничкия му дом за да му носи чинии с останала от предния ден храна, която не можеше да изяде.

Кооператорите недоумяваха как такъв спретнат и изискано облечен човек може да проси. Разпитваха го, искаха да разберат причината. Той отговаряше по един и същ немногословен начин. Внукът му го посещавал и го крадял. Откривал мястото където държи пенсията и я отмъквал цялата.

„Глупости!“ – твърдеше Джовани. „Тая откачалка не знае къде да иде за да си вземе пенсията!“

Баба Зоя се нуждаеше от диетично хранене. Тя ходеше всеки ден около обяд в единствения диетичен стол на града с две съдинки за храна. Веднъж, много учудена, видя дядо Райчо на опашката пред шубера. Някой му бе казал за тоя евтин стол, посещаван предимно от болни и пенсионери. От тоя момент дядото не пропускаше да го навести около обяд.

Баба Зоя беше много любопитна жена и след като получи храната си, седна край една отдалечена маса за да види какви действия ще предприеме нейния съсед. Когато му дойде ред, дядо Райчо запристъпва от крак на крак и смутено заговори готвачката която разсипваше храната.

„Може ли малко супичка? Много съм гладен!“

„Къде са ти купоните бе дядо?“ последва ответния въпрос.

„Нямам пари! Може ли малко супичка?“

„Без купони не даваме!“

Старецът се засуети, каза си своето „Извинете!“ и седна търпеливо на един стол. Вероятно щом се разнесеше опашката, щяха да му сипят чиния супа.

Една друга възрастна жена която сглобяваше в момента съдинките си за храна на същата маса, доловила погледа на баба Зоя, обясни: „Какво, главния счетоводител ли гледате? Закъсал го е здравата. Проси от всички, ту стотинки, ту хляб. Като огладнее около обяд и идва. Свикнали сме му. Жалко, но за това трябва да се срамуват децата му. Има ли деца няма ли...? Кой знае?“

„Има две дъщери. Живеем в една кооперация, но от доста време никой не ги е виждал.“

Тя стана с усилие и бавно тръгна към изхода.

„Боже, Боже! Да не ми се случва!“ – пророни тихо и съжалително.

Баба Зоя бе много състрадателна жена. Малката и пенсия не стига-ше за нищо. Едва смогваше, с помощта на сина си, да изплати месечни-те вноски за парното и тока. Въпреки това, имаше ли нещо в излишък, най-вече храна, обичаше да го сподели с другите.

Имаше си и любимец, котарака Пешо. Той редовно обикаляше, без-чет пъти на ден, района пред терасата на апартаментата и. След настойчи-во мяукане, винаги биваше възнаграждаван с нещо вкусно.

Той беше едно деликатно котешко създание. Кафяво-черната му тигрова козина бе чиста и старателно облизана. Пешо беше любимец на още една пенсионерка от съседния вход и тоя факт му се отрази по един прекрасен начин. Имаше охранен и доволен вид. Пристъпваше тежко и с достойнство. Чупеше таз, гъвкаво правеше завоите, издебело и нежно мяукаше когато е гладен. Чуеш ли го, просто сърцето ще ти се скъса. От време на време забягваше на изследователска обиколка чак до ламари-нения фургон на Любен-обущаря. Младият майстор пък от своя страна бе фен на пилешкото месо. Разбира се и Пешо стана фен на пилешките кости.

Някъде късно след обяд, когато Кольо – електротехника отвореше дюкяна за ремонт на перални машини, Пешо тутакси отгатваше събити-ето и по неведоми пътища моментално се озоваваше там. Естествено опитваше рибешките глави, които електротехника пазеше специално за него. Мяукаше, мъркаше и дъвчеше бавно и деликатно, като французин на императорски банкет. Той бе така фино усвоил техниката на просия, че винаги печелеше. Имаше си и конкурент, черния котарак от парната абонатна станция. Последният пък беше много завистлив и много изне-жен. Завистлив, защото трудно си намираще храна, а изнежен защото в повечето време пребиваваше на топло в абонатната станция. Там естест-вено беше неговото царство. На два пъти Пешо се опитва да се промък-не вътре, просто така за да се постопли. Амии, къде ти!

Само след секунди излиташе от абонатната като торпила от подвод-ница с изподраскан нос и настръхнала козина. Черният си пазеше тери-торията. Ето и сега, гложгайки рибената глава, Пешо внимателно следе-ше ходовете на противника. От време на време спираше да яде, застива-ше подобно на египетски сфинкс и се вглеждаше кръвнишки в Черния. Оня бе легнал в изчаквателна поза и уж разсеяно наблюдаваше дъвка-телния процес на съперника си. Не смееше обаче да се приближи, веро-ятно задържан от стари и лоши спомени. Не си правеше никакви илю-зии, че ще докопа част от Пешовата плячка. След като му писваше, да

дебне, той се отдалечаваше отчаян и омърлушен към барачката на бръснаря Пеци.

Там, около тая барачка, ставаха интересни неща. Три пъти на ден, по график, Пеци ронеше трохи от стар, изсъхнал хляб на едно определено място. След интересно и мелодично подсвирване, сюрята от гълъби долиташе от някъде и започваше едно неистово и ожесточено кълване. И сит да беше човек, като ги погледне – огладняваше. Такива лакомници бяха тези гълъби, че от лакомия понякога се задавяха. Някой перушан внезапно спираше тъпкането, изпружваше шия и правеше мъчително преглъщащо движение. Пеци, седнал на бръснарския стол ги гледаше с умиление. Говореше им, наричаше ги по име, понякога ги и псуваше. Защо ли? Ами и на него не му харесваше лакомията им. Но иначе му бяха мили на сърцето. След като почина жена му, просто нямаше на кого да се радва. Радваше се на гълъбите.

Понякога, хлебният пир не свършваше по нормалния начин. Дебнал дълго и търпеливо, Черният котарак се хвърляше отнякъде изневиделица като една бляскава и черна светкавица. Лакомите пилета не знаеха факта, че той, за разлика от Пешо, е един посредствен и лош ловец. Не знаеха и литваха уплашено към жълтия трафопост. Там, наредени като рядка сива броеница, полусити и полугладни те започваха да си чистят перушината, чакайки мига когато „черната опасност“ ще се отдалечи.

За Черния оставаха няколко залчета твърд хляб. Той ги помиришваше, опиваше ги с кътните зъби и точно когато да ги глътне, метлата която Пеци премерено хвърляше, го шляпваше по гърба.

Продължителното болезнено мяукане биваше последвано от отбрана и цветиста псувня. Пеци не обичаше котки, още повече нахални котараци. За 35 години съпружески живот жена му не успя да се пребори с тая му омраза. Всяко доведено невръстно коте, с цел отглеждане, биваше изхвърляно с елегантен бръснарски жест през прозореца.

Няколко дни преди Коледа, баба Зоя получи парична добавка към пенсията. Големите пости за нея свършиха. Хвана пазарската чанта и ситнейки се запъти към Червеното. Така в квартала наричаха червено боядисаното хранително магазинче. То беше винаги пълно с купувачи и стока. На територията на Стария пазар имаше още едно такова магазинче, но там почти никой не се отбиваше. Продавачките бяха груби, стоката залежала, а цените чувствително по-високи. Тези три факта водеха определяха и слабата му посещаемост. Собственикът, някакъв селянин от балканското селце над града, не можеше, пък и не знаеше как да

разработи бизнес обекта си.

Това забравено от пенсионерското съсловие магазинче се посещаваше обикновено от друг просяк. Един млад компютърен инженер, редовно пиян и друсан от наркотик, често се отбиваше за да си поиска 25 стотинки за кафе. Продавачките, дебели и груби селянки, го задяваха, подиграваха, но в края на крайщата великодушно му даваха желаната сума.

Днес непрокопсаникът, лавирайки между пустите сергии, съзря баба Зоя. Незнайно защо реши, че трябва да изпие още една водка. Бабката му се видя паралия и той я последва до апартамента и.

Ситнейки, бабата повдигна глава и се загледа през разкривените очила към прозореца на бай Райчо. Стори и се, че вътре се мярна сянка на младеж. Да, наистина! Вътре имаше някой! Младо момче, облечено с дънково яке се разхождаше из стаята на стареца. То спираше, заглеждаше се през прозореца и продължаваше да обикаля.

„Ето го! Ето го нехранимайкото дете го краде!“ – Бабата възмутено мърмореше, но като видя, че нищо не може да стори заситни към дома.

Старецът вече я чакаше пред вратата. Както винаги в ръката си държеше чинийка. Беше много отслабнал. Бузите му бяха хлътнали дълбоко. Сините, помътнели очи гледаха втречено и отчаяно. Панталоните висяха на него като на дървена окачалка. Завалеше се.

Пророни едва – едва, „Може ли да ми сипете малко супичка?“

На бабата и се сви сърцето. Тя хлъцна, хвана го за рамото и му заговори жаловито: „Чакай душице, почакай малко. Хей сега, идвам!“

Влезе вътре, отрязва едно парче наденица. Сложи го в голям къс хляб. Сипна в едно малко старо лимонадено шише купешко вино. Не пропусна да го долее с вода. Взе от чантата една ябълка и се запъти към входната врата.

„Ето душице! Вземи! Утре е Коледа. Да хапнеш и ти като хората. Пийни и помени Господа. Той е нашият Спасител!“

„Благодаря госпожо! Много ви благодаря! Много ви благодаря!... Много...“

„Нищо, нищо! Хапни със здраве!“

Дядо Райчо затътра нозе нагоре по стъпалата към стария си и беден дом. Там го чакаше внука му. Чакаше го за да му вземе пенсията. Щеше вероятно да му вземе и храната. Безсъвестните хора нямат жалост нямат и мярка.

Голяма бе изненадата на баба Зоя когато входния звънец иззвъня. Нямахше кой да я търси по това време. Тя тъкмо беше разопаковала

хранителните продукти и се канеше да си приготви Коледната вечеря.

На вратата се оказа непознат младеж. Той се олюляваше. От устата му се точеше лига. Погледът му не можеше да се фокусира.

„Мооо-ем... ли? Моо...? Да ми даееш дваеесет стинки? За кафе...!“

Бабата се стъписа. Този посетител я уплаши.

„Аз... Аз съм приаатл и шъъ ти ги въър...на! Дай... стиинки, ма!“

„Да ти ошурее главата, пияницо с пияница! Марш! Марш от дома ми! И да не си посмял повече да звъниш. Ще повикам полиция!“

„Абе, баааабчко! Кво си сс разфуччч...ала мма! Занаааш ли ако та... цаппп... на?“

„Марш бе непрокопсанико! Марш!“

Тя тресна вратата и заключи с трепереща ръка. Входният звънец няколко пъти настоятелно звъня а след това спря. Един ритник разтърси вратата и шумът затихна.

Отмина Коледа. Отмина и Новата година. Отмина с невъобразима пукотевица на пиратки и фойерверки. Не зная какво беше „новото“ на тая Нова година, но телевизииите пощуряха с хвалбите си за влизането ни в европейския съюз. Какво ли щеше да бъде това българско членство? Вероятно с европейски цени и мизерни български заплати, с нова емиграция и с енергийно-токови изненади. Не ми се мислеше по тези въпроси. Не врявах, че нещо коренно ще се промени.

Една седмица след новогодишните празници пред кооперацията спря камион. Две ниски трътлести жени товареха мебели. Край тях се суетеше дядо Райчо. Събитието не убягна от погледа на баба Зоя. Тя се показа на терасата и се опита да завърже с тях разговор. Едната се оказа по словоохотлива.

„Дядо Райчо си заминава на село! Отвеждаме си го във Върбица. Ние сме от там. А апартамента ще дадем под наем. На сина ми му трябват пари за кола, а стареца може да си живее и на село.“

„Ама знаете ли? Много добре правите. Той тук ще умре от глад. Там ще има кой да се грижи за него.“

„Ще го храним, ще го храним... И на стол ще го запишем, ако не му хареса нашето ядене! Не зная как ще почистя тая пущина! Овонял е всичко. Опикал е всичките си панталони. Смрад е та се не трае.“

„Ама какво говорите? Аз преди Коледа влизах в стаичката му. Много чисто държи. Топличко е, чистичко е, а и той е много спретнат.“

„Множествена склероза има. Само се тъпче с ядене. Яде, яде без

мярка, докато се посере.“

„Госпожо, та той няма какво да яде! Ако не сме няколко съседа да му дадем ядене ще умре от глад.“

„Добре е да си се прибере на село. Там са приятелите му. Ще има кой да храни кокошките и да забърква попарата на прасето...“

Баба Зоя млъкна натъжена. Стана и мило за стареца. Беше свикнала с неговия малко тъжен и глух глас. Тя се размисли за своята съдба. Какво ли я чакаше и нея...? Помаха му с ръка, усмихна му се окуражаващо и затвори прозореца.

След десетина минути камионът заръмжа, захлопа, задрънча. Потегли тежко, а след това настана тишина, една тъжна и страшна тишина.

КРАЙ

© 2007 Алекс Болдин

Источник: <http://bgstories.athost.net>

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/4993>]